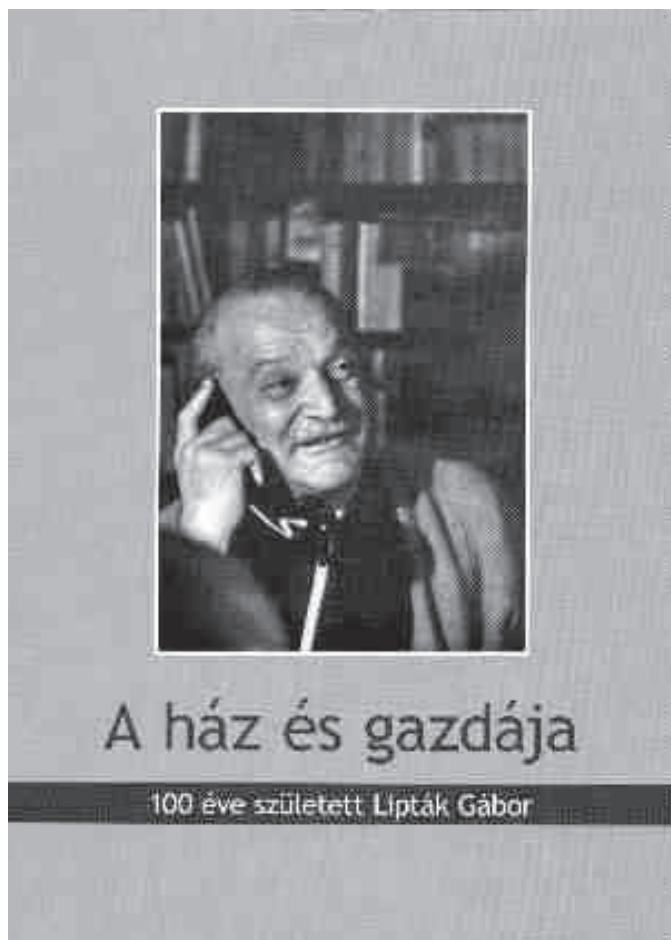

ÚJ KÖNYVEK

A HÁZ ÉS GAZDÁJA

100 éve született Lipták Gábor
Balatonfüred, 2013.

A hagyományteremtőnek szánt Füredi kis-könyvfesztivál alkalmából (2013. április 20-án) mutatta be a Városi Könyvtár igazgatója az intézmény legújabb, ez alkalomra megjelentetett könyvét, amely Praznovszky Mihály irodalomtörténész szerkesztésében látott napvilágot.

2012 júliusában, Lipták Gábor születésnapja alkalmából rokonai, egykori barátai, tisztelői emlékeztek Gabus bácsira és feleségére, Pulcsi néniére. A temetői, és a Füredi Panteon-beli ünnepség után a Petőfi Sándor utcai házhoz zárandokoltak a meghívottak.

Az összegyűltek sok-sok humoros és szívszorító történetet elevenítettek fel a Lipták-ház életéből, megidézve a Lipták-házaspárnál töltött napokat, heteket. A találkozón elhangzottakról hangfelvétel készült az utókor számára, de felvetődött, hogy az emlékeket írásban is meg kellene örökíteni. Ez volt a jelen kötet „alap-eszméje”. A gondolatot a tett

kicsit megkésve követte, hiszen az ígélet már 2012 Karácsonyára szólt ...

A kötet azonban – hála a szerkesztő szorgalmának! – néhány hónapos késéssel elkészült. S hogy az ajándék még bőkezűbb legyen, nem „csak” az ott elhangzott emlékezések olvashatók a kis könyvecskeben.

A visszaemlékezések sora a rokonokéval kezdődik. Topolánszky Éva, Lipták Gábor szinte saját lányának tekintett unokahúga a „Szeretet és megbecsülés” hangján szól a vidám gyermek évekről, s a felnőttkorának menedékéül szolgáló házról és gazdájáról. Fia, Topolánszky Ádám a Ház nyitottságáról, a különös, mindenkit befogadó szellemiségéről ír. (A Ház (így nagybetűvel!) egykori vendégei közül a legfiatalabbak is öszülnek már.)

Illyésné Ötvös Tünde azt a szellemi műhely idézi meg, amely nagy hatással volt későbbi életére, gondolkodásmódjára. Felelegeti a neves és elismert művészeket, írókat, költőket, akiket hétköznapi „emberi mivoltukban” is volt szerencséje egészen fiatalon megismerni Liptákéknál.

Testvére, Ötvös Ágnes és az ő férje, Altorjai András a ház hangulatát, a benne élők harmonikus, boldog, szeretettel teli életét idézi meg: *„Így éltek ők Pannóniában, ott a Balaton felvidékén. A helyzet kívülről idillinek látszott, de nem volt az, ezért bolondoztak, játszottak, egymást szórakoztatták, felrúgták egy szigorú kor előírásait, és ezzel persze túlélték a nehézségeket, a szörnyűségeket. Tehát élni és túlélni, egymást támogatva, biztatva, szabadon.”*

A „Barátok” fejezet Örkény István író özvegye, Radnóti Zsuzsa dramaturg visszaemlékezésével kezdődik. Egy „alkotói barátságáról” ír, amelyben – Örkény stílusát ismerve – a humor természetesen főszerepet játszik. Lipták Gábor egykori füredi tisztelői – Rosta Sándor, Gaál Antal és Kellei György – megismerkedésük történetét idézik fel.

A családtaggá vált Gopcsa Katalin művészettörténész és Sumonyi Papp Zoltán költő a jókedvű születésnap ünnepségekről és a „nem létező irodalmi kávéház”-ról szóló emlékeiket vetették papírra.

A kötetben helyet kaptak olyan írások is, amelyek kiegészítik, színesítik a házról és gazdájáról szóló emlékeket. Palotai Erzsébet írása 1986-ban a Szépirodalmi kiadónál, Sarkady Tamás visszaemlékezése 2005-ben a *Füredi História*-ban, Cséby Géza noteszlapjai 1993-ban a *Hévíz*-ben, Németh

István Péter irodalomtörténeti értekezése a *Kalauz az Aranyhídra* című kötetben, Radnics Magdolna riportja 1984-ben a *Barátság* című folyóiratban jelent meg.

A kötetet „Az ünnepelt” zárja: Lipták Gábor néhány gondolata a *Nyitott kapu*-ból. „... Bölcs nem vagyok, de ismerem a lényegtelen dolgok lényegét.

Ami rossz ért, vagy bántott, régen elmosódott a sok fényes emlék mögött. A múltó rosszat nem érdemes feljegyezni. Csak a jót és szépet. Mert az maradandó.”

A kötetet a családtagok, barátok, tisztelők által közreadott rajzok, fotók gazdagítják.

(SSH)

LEVELEK A LIPTÁK HÁZBA

Örkény István levelei Lipták Gábornak

Balatonfüred, 2013. Tempevölgy könyvek 11.

A Petőfi Irodalmi Múzeum őrzi a Lipták hagyaték egy részét, köztük a nagyon fontosakat: a vendégkönyveket és a kéziratokat. Az utóbbiak között lapul 99 levél, távirat, postai levelezőlap, amit Örkény küldött Balatonfüredre, de a levélírók között ott találjuk feleségét, Radnóti Zsuzsát is. Az ő segítségével válogattuk ki a kötetben megjelent leveleket, amelyek elsősorban az író élete, és alkotásainak folyamata miatt érdekesek, s nem kevés füredi adatot tartalmaznak. A jegyzeteket Radnóti Zsuzsa készítette. A könyv tartalmazza még többek között

Örkény leghíresebb füredi írását, „A sátán Füreden” címűt, ez az egypercesek előképe!

A jegyzetekben szereplő személyek mellett előfordulnak olyan fürediek is, akiket nem sikerült azonosítani. Kérjük, hogy aki felismeri valamelyiküket, az jelezze, hogy ezzel is teljesebbé tegye az összeállítást.

(p.m.)

Szerkesztői megjegyzés: szerkesztőségünknek, a felhívásnak eleget téve, három személyt sikerült azonosítania. Az első a 8. lábjegyzethez tartozó Sáray Elemér, aki elképzelhető, hogy névelírás miatt, azonos néhai Sárai Vilmos mandulanemesítő kertészmérnökkel. Sáray Elemér (1896–1982) híres cigányprímás, neve ismertebb volt Sárai Vilmosénál, könnyen lehet, hogy így keverte össze a két nevet Örkény István. Sárai Vilmos Balatonfüreden élt, háza a Zsigmond utca 14. sz. alatt volt (ma átépítve a 16. sz.). Az Akaliban, 1949-ben létesült mandula fajtagyűjtemény vezetője volt.

A másik személy a 87. lábjegyzethez tartozó Haám István, aki elhallás miatt azonos lehet néhai Haán István balatonfüredi irodagép-szerelő műszerésszel (korábban tűzszerész honvédtiszt), akinek hajdani műhelye a Jókai utcában működött. Az 1940-es évek végén, az 50-es évek elején a balatonföldvári Spartacus Vitorlás Egyesület telepvezetője volt, ő maga is versenyszerűen vitorlázott.

A 63. oldalon említett Horváth dr. azonos Prof. Dr. Horváth Mihály (1924–2006) szívbetegséggel laborvezető főorvossal, aki 2003-ban „Balatonfüred Város Díszpolgára” lett, és a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület első elnöke volt. (Bővebben: Dr. Horváth Mihály: *Értől az óceánig*. Balatonfüred, 2005.)